

שאינם ראויים אלא להאכילן לכלבים, וקיימא לן אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, כתב רש"י דהיינו דוקא בקדשים שקדם הקדשן למומן, אבל אלו שקדם מומן להקדשם, חשובים עצים ואבנים, ונפדים לצורך אכילת כלבים].

חזין מן הבכור⁶) ומן המעשר, שאפילו באופן שקדם מום להקדשן – חלה עליהם קדושה גמורה!

והטעם לכך, משום שבכור קדושתו תלויה

אחר שנפדו חלה עליהם קדושת בכורה, כי קדושת דמים מדחה מן הבכורה, משום שאין קדושה חלה על קדושה. והעירו מהרי"ט אלגאזי [בכורות פ"א] וחתם סופר [יו"ד שטז] שהרי להלן [בגמ' ד"ה בכור] פירש שבכור אינו נוהג במקדשים כי כתוב בו "בקרך וצאנך", וביאר הנצי"ב במרומי שדה שבמשנה פירש רש"י אף לפי ריה"ג הסובר שקדשים קלים ממון בעלים הם ונחשבים צאנך ובקרך, בכל זאת לא חלה בהם קדושת בכורה, כי אינה חלה על קדושה אחרת.

ובזכר יצחק [נב] ובחידושי הגרי"ז [הל' בכורות] כתבו שחיוב נתינת הבכור לכהן אינו תלוי בקדושת בכורה [ראה להלן קלו]. הערה 9 בהרחבה], ולדבריהם מובן שמצד אין קדושה חלה על קדושה אינו נפטר מחיוב נתינה לכהן. [ועוד נ"מ למקדיש רגלה לבדה"ב שקדושת בכור יכולה לחול עליו אך אינו "בקרך"].

ובתוס' בכורות [שם] פירשו שהטעם שאין בכורה חלה אפילו על קדשים שמומם קדם להקדשם, וקדושתם היא קדושת דמים, דכתיב כל פטר רחם בישראל, והקדש אינו בכלל ישראל, והיינו שאין הקדושה גורמת שלא תחול קדושת בכורה, אלא בעלות ההקדש. והגרי"ז שם הוכיח מדברי הרמב"ם כרש"י, שמפני הקדושה לא חלה קדושת בכורה. וראה בחידושי הגרא"ל מאלין [ח"ב נ] שהעלה שבהמת פסולי המוקדשין נחשבת כשתי בהמות, של קודש ושל חולין, והנידון שם הוא לפטרה ממתנות בחלק הקודש ואינו מתחייב משום חלק החולין, ולכן

צריך שני פסוקים לפטור פסולי המוקדשין ממתנות.

והנה רש"י נקט [בבכורות שם] שהפטור בקדושת דמים הוא כקדושת הגוף שנפטרו בה אפילו פסולי המוקדשין מדכתיב כצבי וכאיל, ותוס' סברי שכיון שפסולי המוקדשין פטורים אף לאחר שנפדו, על כרחך שאין בעלות ההקדש גורמת שלא תחול הבכורה, וחיוב המתנות, אלא פטורם מפני הקדושה שהיתה בהם, ופטור זה שייך רק בפסולי המוקדשין ולא כקדושת דמים [ועי"ש בלקוטי הלכות, ודבריו תמוהין].

וראה בכתבי הגרי"ז [תמורה ט א] שביאר ענין זה באורך. ותמה כיצד יתכן לומר שטעם הפטור משום שאין קדושה חלה על קדושה, והרי טעם זה תלוי בקדושת העובר, ולא בקדושת האם, ואילו במשנה נאמר שפטורה גם ממתנות, וזה דין שתלוי באם ואינו משום קדושה, שהרי גם בקדוש שייך דין מתנות, ובהכרח שפטור אחר נאמר בקודש. אולם הט"ז [יו"ד סא סקכ"א] ביאר שכוונת רש"י במתנות, היא לקדושת המצוה, עי"ש.

6. רבינו גרשום בכורות [שם] ביאר שמצינו בבכור אופן שקדם מומו להקדשו, והוא כשהטיל בו מום כשהיה עדיין במעי אמו, כי אינו קדוש אלא בצאתו מרחם אמו. ובכל זאת פטור ממתנות, כי חל עליו קדושה גמורה, ורק אינו ראוי להקרב מחמת מומו, ולפיכך ניתן לכהן לאכלו.